

Tentoonstelling

What's next?

Internationale Architectuur Biënnale Rotterdam 2016

De expositie van de zevende Internationale Architectuur Biënnale Rotterdam (IABR) werd voorafgegaan door een disclaimer. Wie deze tentoonstelling bezocht met de verwachting overweldigd te raken door futuristische visies en meeslepende statements, kwam van een koude kermis thuis. De virtual reality-bril die bij binnenkomst werd uitgereikt, kon direct weer worden afgezet. Deze biënnale ging niet over de gedroomde stad van overmorgen, maar over de maakbaarheid van nu.

Met het thema 'The Next Economy' doet de IABR 2016 verslag van een zoektocht naar een nieuwe balans tussen stedelijke consumptie en productie. De boodschap die daarbij wordt verkondigd is hoopvol, omdat

we weer durven spreken over oplossingen. Lange tijd overheersten verontrustende infographics over zeespiegelstijging, gettovorming, grondstoffenschaarste en vluchtelingenstromen. Ontwerpers maakten zich zorgen over de gevolgen van de globalisering en wezen de samenleving op de sociale en ecologische voet-afdruk van de snel uitdijende stedelijke levensstijlen. Deze tendens van alarmeren en agenderen heeft plaatsgemaakt voor een nieuw actiegericht elan. De ontwerpwereld neemt niet langer genoegen met het becommentariëren van maatschappelijke trends, maar bemoeit zich weer met de richting waarin de samenleving zich ontwikkelt. Deze hernieuwde belangstelling voor maakbaarheid blijkt ook uit het feit dat de biënnale steeds meer een

'werkplaats' wil zijn. De expositiefunctie wordt kleiner, de laboratoriumfunctie groeit en dat praktische engagement spreekt aan. Het werkterrein van het ontwerp verplaatst zich naar het snijvlak van sociale en technologische innovatie. Daarbij passen eigentijdse thema's, van 'smart mobility', 'healthy cities' en 'urban farming' tot 'energy landscapes', 'maker society' en 'sharing economy'. Interessanter is het nieuwe maakgerichte begrippenkader dat architecten en stedenbouwers zich eigen hebben gemaakt. De projecten spreken over 'arrangementen', 'allianties', 'motoren' en 'machines'. Een idioom dat getuigt van een sterke systeemgerichtheid en van de intentie om strategisch te opereren op een complex en dynamisch stedelijk krachtenveld.

Des te opvallender is het dat de ontwerpers zelf zich steeds minder richten op het maken. De tentoongestelde projecten gaan vooral in op processen en verdienmodellen. Daarbij ontstaat het beeld dat het ontwerpen op de stedelijke en regionale schaal thans vooral in het teken staat van business development. De projectselectie van gastcurator Yang Lei vormt een interessante uitzondering op die regel. Hier is de stedelijke ruimte niet slechts de context voor het handelen, maar wordt daadwerkelijk een poging gedaan om betekenisvolle ruimte te creëren. Door stedelijke ontwikkelingen te koppelen aan de herwaardering van bestaande ruimtelijke kwaliteiten en het herstel van verloren vakmanschap, wordt het verstedelijkingsmodel van China van binnenuit verduurzaam. Het resultaat zijn concrete interventies die de leefomstandigheden in de Chinese binnensteden verbeteren. The Courtyard House Plugin is een modulaire inbouw waarmee historische panden worden gemoderiseerd zonder aantasting van de oorspronkelijke structuur. In het

'Basement Project' worden met beperkte middelen de bestaanscondities aangepakt van de ruim één miljoen veelal arme, stedelijke nieuwkomers, woonachtig in de voormalige schuilkelders van Beijing. De dominantie van het systeemdenken komt ook tot uitdrukking in de vormgeving. De meeste projecten bestaan uit geschreven verhalen met foto's en factsheets, tegen de achtergrond van satellietbeelden en overzichtskaarten. Grafisch werk, objecten en installaties zijn afwezig. Daarmee wordt de expressieve en tektonische kant van het ontwerpvak tekortgedaan. Positieve uitzonderingen zijn de studie die 'Nederland-woordtanders' heeft gedaan naar de transformatie van het voormalige ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, de eigentijdse 'valley section' van Stour City en de Flex Test ROC waarin een flexibele huisvestingsstrategie voor het Amsterdamse mbo-onderwijs is verbeeld met een door studenten vervaardigde maquette. Deze projecten tonen hoe het ontwerp aan scherpte wint wan-

neer het met behulp van beeld, materiaal en vorm complexe maatschappelijke vraagstukken vertaalt naar concrete ruimtelijke kwesties. Met de keuze van Maarten Hajer als opvolger van Dirk Sijmons heeft de IABR gekozen voor personele en thematische continuïteit. In de catalogus

blijkt de organisatie terug op de werkwijze van de afgelopen jaren. Deze beschouwing onderstreept de wens van de IABR om te groeien van 'tentoonstellingsmaker' naar 'stadsmaker'. Een respectabele ambitie, maar ook een rol die betrokkenheid en binding met de praktijk prevaleert boven reflectie en kritische distantie. Rest de vraag hoe deze koers zich verder zal ontwikkelen, als architectuurbiënnale of als state-of-the-artpodium op het terrein van stedelijke transitie. Beide vormen bieden voldoende aanleidingen om het ontwerp als cultuurmakende activiteit op de kaart te zetten.

Bart de Zwart

- 1 Volgens het IABR Atelier 2050 kan op de Noordzee op grote schaal windenergie uit de omringende landen worden geoogst. *Beeld IABR, Tungsten Pro*
- 2 In Stellenbosch (Zuid Afrika) heeft een zonne-energie project een positieve impact op de township Enkanini. *Beeld Megan King*
- 3 Een voormalig industriegebied wordt getransformeerd tot een levendig stadsdeel: een voorbeeld van 'hackable' stedenbouw. *Beeld Stadslab Buiksloterham Circulair*

DURAVIT

**DARLING NEW
C-BONDED.
NIEUWE
TECHNOLOGIE.
NIEUW
PURISME.**

Een innoverende combinatie tussen het keramiek en het meubel. Darling New c-bonded creëert geheel nieuwe, puristische wastafelinrichtingen. Dankzij een door Duravit ontwikkelde revolutionaire technologie worden wastafel en onderbouw op nooit eerder vertoonde manier verbonden. Het op de millimeter nauwkeurig verwerkte meubel begint precies daar waar het keramiek eindigt. De materialen gaan naadloos in elkaar over en vormen een optische eenheid. Meer info op www.duravit.nl

